

изводње мора имати температуру испод 30 °C, а у складу са температуром не сме бити испод 15 °C,

2) да је у складу са релативном влажношћу ваздуха 60–65 %,

3) да је складиште термички изоловано како би температура била уједначена у целом простору,

4) да је шећер кондициониран при његовом складиштењу у врећама од непропустљивог материјала

За дугорочно складиштење шећера треба осигурати мерење температуре и влажности ваздуха у атмосфери око складишта ради оцене када се складиште сме отворити

Члан 9

Приликом транспорта шећера морају се осигурати следећи услови

- 1) да је релативна влажношћу ваздуха испод 70 %,
- 2) да температура шећера није нижа од температуре ваздуха

Члан 10

Даном ступања на снагу овог правилника престају да важе одредбе чл 38 до 44 Правилника о квалитету масти и уља биљног порекла, маргарина, мајонеза, шећера и осталих сахаридна и меда („Службени лист СФРЈ”, бр 13/78)

Члан 11

Овај правилник ступа на снагу по истеку три месеца од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ”

Бр 15/01–149/130
29 августа 1991 године
Београд

Директор
Савезног завода за
стандардизацију,
Верољуб Танасковић, с р

78.

На основу члана 33 Закона о мерним јединицама и мерилима („Службени лист СФРЈ”, бр 9/84, 59/86, 20/89, 9/90 и 53/91), директор Савезног завода за мере и драгоцене метале прописује

ПРАВИЛНИК

О МЕТРОЛОШКИМ УСЛОВИМА ЗА ПРОТОЧНА МЕРИЛА ЗАПРЕМИНЕ ТЕЧНОСТИ СА ПОСРЕДНИМ НАЧИНОМ МЕРЕЊА

I ОПШТЕ ОДРЕДБЕ

Члан 1

Овим правилником прописују се метролошки услови које морају испуњавати проточна мерила запремине течности са посредним начином мерења запремине (у даљем тексту проточно мерило)

Метролошки услови из става 1 овог члана означавају се скраћено ознаком MUS-Z-16-11

Члан 2

Под проточним мерилом, у смислу овог правилника, подразумева се мерни уређај којим се мери запремина различитих врста течности, укључујући течни гас и криогене течности

Зависно од физичког принципа мерења запремина протекле течности одређује се мерењем одговарајуће, друге физичке величине, а до вредности запремине протекле течности долази се рачунским путем

Члан 3

Одредбе овог правилника односе се на следеће врсте проточних мерила

- 1) турбинско
- 2) магнетно-индуктивно
- 3) ултразвучно,

4) вибрационо-инерцијско (за мерење протекле масе течности)

5) вртложно

Члан 4

Наведени изрази, у смислу овог правилника, имају следећа значења

1) називни (радни) опсег протока је опсег промене од најмањег протока, Q_{\min} , до највећег протока, Q_{\max} . Грешка мерења запремине G , у називном опсегу протока, не премази границу дозвољене грешке, $G_{\text{ог}}$.

2) мерена течност је течност која се може мерити проточним мерилом,

3) називни пречник (ND) проточног мерила је називна вредност унутрашњег пречника дела проточног мерила (мерног претварача) који се прикључује на мерну линију,

4) најмања запремина V_{\min} (најмања испорука) јесте најмања вредност запремине течности, која се проточним мерилом може измерити, са грешком не већом од $G_{\text{ог}}$,

5) радни услови су дозвољени опсежи промена утицајних величина

6) задати радни услови су задате вредности утицајних величина, у оквиру радних услова (p , t , v , и др), зависно од услова мерења, мерне течности и мерног места,

7) референтни услови су референтне вредности утицајних величина, са дозвољеним интервалима промене. Референтни услови су неопходни ради компарације резултата мерења

8) показни уређај је део проточног мерила који исказује резултате мерења,

9) температурни компензатор је уређај који мерењу температуру течности аутоматски своди запремину измерену при постојећим условима мерења (брuto-запремину) на запремину течности која одговара референтној температури (нето-запремину),

10) предодређивач запремине или новчаног износа је уређај који омогућава аутоматско одмеравање унапред изабране запремине или одговарајуће запремине на основу унапред изабраног новчаног износа

Члан 5

Класе тачности проточног мерила су 0,5 и 1. Проточним мерилом класе тачности 1 мери се запремина

1) хладне воде (до +30 °C)

2) криогених течности

Проточним мерилом класе тачности 0,5 мери се запремина осталих врста течности

II МЕТРОЛОШКА СВОЈСТВА

Члан 6

Радни опсег температуре мерене течности, као и температуре околине износи од -10 °C до +50 °C за течности које нису вода, односно од 0 °C до +50 °C за воду

Члан 7

Максимални радни притисак мерене течности не може бити мањи од 6 бар, а минимални радни притисак мора бити већи од притиска при ком се јавља кавитација

Члан 8

Радни опсег протока мерене течности, Q_{\max} Q_{\min} , мора бити већи или једнак 10 за све течности чија кинематичка вискозност није већа од 5 mm²/s

За течност чија је кинематичка вискозност већа од 5 mm²/s, за течни гас и за криогене течности, као и за проточно мерило чији је називни пречник мерног претварача мањи од ND = 50 mm, радни опсег протока мерене течности мора бити већи или једнак 5

Члан 9

Радни опсег кинематичке вискозности течности за проточно мерило којим се мери запремина течности које нису вода износи од 0,5 mm²/s до 5 mm²/s

Опсег промене кинематичке вискозности при задатим радним условима, v_z , износи $0,5 v_z - 1,5 v_z$

Опсег промене кинематичке вискозности при задатим радним условима, v_z , за проточно мерило из члана 8 став 2 овог правилника износи $0,65 v_z - 1,30 v_z$

Члан 10

При испитивању типа, при првом и периодичним прегледима проточног мерила, промене утицајних величина у односу на задате радне услове (p_z, t_z, v_z) ограничавају се тако да промена Рејнолдсовог броја не буде мања од $30 \left(\frac{Re_{max}}{Re_{min}} \geq 30 \right)$

За течности чија је кинематичка вискозност већа од $5 \text{ mm}^2/\text{s}$, за течни гас и криогене течности, као и за проточно мерило чији је називни пречник мерног претварача мањи од $ND = 50 \text{ mm}$, промена Рејнолдсовог броја мора бити $\left(\frac{Re_{max}}{Re_{min}} \geq 10 \right)$

Члан 11

Референтни услови за проточно мерило су

- 1) температура радне течности и околине t , (осим за проточно мерило за криогене течности)
 - за нафту и нафтне производе $+15 \text{ }^\circ\text{C} \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$,
 - за остале течности $+20 \text{ }^\circ\text{C} \pm 2 \text{ }^\circ\text{C}$,
- 2) релативна влажност ваздуха $50\% \pm 15\%$,
- 3) наизменично напајање
 - напон, $V_n, 220 \text{ V} \pm 10\%$,
 - учестаност, $F_n, 50 \text{ Hz} \pm 2\%$

Члан 12

Граница дозвољене грешке проточног мерила класе $0,5 G_{dp}$ при периодичном прегледу износи

- 1) $\pm 0,5\%$ стварне запремине, за сваку запремину течности већу или једнаку двострукој вредности најмање запремине ($2 V_{min}$),
- 2) $\pm 1\%$ најмање запремине (V_{min}), за стварну запремину у опсегу од V_{min} до $2 V_{min}$

Члан 13

Граница дозвољене грешке проточног мерила класе $1, G_{dp}$ при периодичном прегледу износи

- 1) $\pm 1\%$ стварне запремине, за сваку запремину течности већу или једнаку двострукој вредности најмање запремине ($2 V_{min}$),
- 2) $\pm 2\%$ најмање запремине (V_{min}), за стварну запремину у опсегу од V_{min} до $2 V_{min}$

Члан 14

Граница дозвољене грешке проточног мерила класе $0,5, G_{dp}$ при периодичном прегледу двоструко је већа од вредности прописане чланом 12 овог правилника ако радни опсег протока задржава однос 10 при мерењу запремине

- 1) течног гаса,
- 2) течности кинематичке вискозности преко $5 \text{ mm}^2/\text{s}$,
- 3) течности чија је температура нижа од $-10 \text{ }^\circ\text{C}$ или виша од $+50 \text{ }^\circ\text{C}$

Члан 15

Граница дозвољене грешке проточног мерила при испитивању типа и при првом прегледу износи

- 1) $\pm 0,3\%$ стварне запремине, за проточно мерило класе $0,5$,
- 2) $\pm 0,6\%$ стварне запремине, за проточно мерило класе 1 ,
- 3) $\pm 0,6\%$ стварне запремине, за проточно мерило класе $0,5$ из члана 14 овог правилника

Члан 16

Граница дозвољене грешке проточног мерила, при испитивању типа, после најмање 200 сати непрекидног ра-

да на највећем протоку, Q_{max} , повећава се за $\pm 0,1\%$, односно $\pm 0,2\%$ стварне запремине у односу на вредности утврђене у члану 15 овог правилника

Члан 17

Граница дозвољене грешке температурног компензатора, у опсегу температуре $t, \pm 5 \text{ }^\circ\text{C}$, износи

- 1) $\pm 0,1\%$ стварне запремине, за течности
 - 2) $\pm 0,2\%$ стварне запремине, за течне гасове
- На осталим температурама из радног опсега, граница дозвољене грешке температурног компензатора је двоструко већа од вредности из става 1 овог члана

Члан 18

Граница дозвољене грешке при испитивању типа температурног компензатора двоструко је мања од вредности утврђених у члану 17 овог правилника

Члан 19

Граница дозвољене грешке температурног компензатора, коме је, у оквиру испитивања типа, у току најмање 300 сати хиљаду пута извршена промена температуре радне течности, од најниже до највише, тако да се свака вредност температуре задржи најмање 10 минута, једнака је вредности утврђеној у члану 17 овог правилника

Члан 20

Граница дозвољене грешке рачунског уређаја са показним уређајем износи $\pm 0,1\%$ измерене вредности ± 1 цифра најнижег цифарског места показног уређаја (инкремент запремине проточног мерила)

Члан 21

Ако је рачунски уређај са показним уређајем засебна целина, његова граница дозвољене грешке не може бити већа од $\pm 0,5\%$ најмање запремине (V_{min})

Члан 22

Ако проточно мерило има предодређивач запремине, одступање запремине на показном уређају од изабране вредности на предодређивачу, на крају мерења, не сме бити веће од половине апсолутног износа границе дозвољене грешке, G_{dp} , за најмању запремину (V_{min})

Члан 23

Вредност најмање запремине мерења (V_{min}) изражава се у облику $1 \cdot 10^n, 2 \cdot 10^n$ или $5 \cdot 10^n$ јединице запремине, где је n - цео број

III СВОЈСТВА КОНСТРУКЦИЈЕ

Члан 24

Проточно мерило састоји се од

- 1) мерног претварача (сензор са уређајем за детекцију и пренос електричног сигнала рачунском уређају)
- 2) рачунског (електронског) уређаја са показним уређајем

Проточно мерило може бити у компактној форми или у раздвојеној форми када су мерни претварач и рачунски уређај са показним уређајем две засебне физичке јединице

Члан 25

Проточном мерилу могу се додати помоћни уређаји, као што су

- 1) предодређивач запремине или новчаног износа,
- 2) штампач за формирање трајног записа измерене запремине и новчаног износа,
- 3) локални рачунар и др

Члан 26

Мерни претварач из члана 24 овог правилника израђује се од материјала који издржава све радне услове про-

писане овим правилником, односно од материјала који одговара карактеристикама мерене течности

Члан 27

Показни уређај из члана 24 овог правилника мора имати елемент који по завршетку мерења омогућује враћање показивања на нулу. Враћање може бити аутоматско или ручно.

Члан 28

Проточно мерило мора имати јединицу за подешавање тачности мерења, која омогућава промену односа измерене (и показане) запремине и стварне запремине мерене течности.

Члан 29

Проточно мерило мора имати показни уређај - тотализатор, који региструје укупну запремину течности протеклу кроз мерило.

Показивање тотализатора не може се поништавати, тј. враћати на нулу.

Број цифарских места на тотализатору мора бити довољан за показивање протекле запремине, у току најмање 1000 сати рада проточног мерила на највећем протоку, Q_{max} .

Члан 30

Ако до нетачног мерења дође услед отказивања једног или више елемената или склопова проточног мерила који директно утичу на резултат мерења, проточно мерило опремљено дигиталним рачунаром мора регистровати грешку и извршено мерење означити нетачним.

Члан 31

Проточно мерило које има уграђен температурни компензатор мора имати могућност показивања бруто и нето-запремине.

Члан 32

Ако проточно мерило има уређај за штампање вредности измерене запремине и новчаног износа, уз вредност запремине морају бити уписани јединица мере, место и датум мерења и врста течности.

Члан 33

Конструкцијом проточног мерила морају бити предвиђена места за утискивање жига.

Спојеви проточног мерила, чијим се растављањем може утицати на метролошка својства мерила, морају бити жигосани.

Члан 34

Проточно мерило мора бити конструисано тако да задржава метролошка својства прописана овим правилником.

ком, најкраће у времену између два периодична прегледа, са вероватноћом од најмање 95%

IV НАТПИСИ И ОЗНАКЕ

Члан 35

Намписи и ознаке на проточном мерилу морају бити исписани на једном од језика и писама народа Југославије.

Намписи и ознаке морају бити јасни, добро видљиви у радним условима и исписани тако да се не могу избрисати или скинути.

Члан 36

На проточном мерилу, на посебној плочици, морају бити исписани:

- 1) назив и ознака произвођача
- 2) серијски број и година производње,
- 3) службена ознака типа мерила,
- 4) називни пречник ND,
- 5) називни опсег протока ($Q_{max} = \dots, Q_{min} = \dots$),
- 6) називни опсег притиска ($P_{max} = \dots, P_{min} = \dots$),
- 7) називни опсег температуре ($t_{max} = \dots, t_{min} = \dots$),
- 8) назив течности или групе течности које се могу мерити, или највећа и најмања кинематичка вискозност или нека друга битна карактеристика мерене течности
- 9) најмања запремина (V_{min}), коју је дозвољено мерити.

Члан 37

Ако проточно мерило има температурни компензатор, на посебној плочици на показном уређају или на самом компензатору морају бити исписани:

- 1) назив и ознака произвођача,
- 2) серијски број и година производње,
- 3) службена ознака типа температурног компензатора - ако је извршено испитивање типа
- 4) називни опсег температуре ($t_{max} = \dots, t_{min} = \dots$)
- 5) референтна температура ($t_r = \dots$),
- 6) назив течности или групе течности за које се температурни компензатор може користити.

На показном уређају поред бруто-запремине мора стајати натпис: Запремина на температури мерења, а поред нето-запремине: Запремина на $t_r = \dots$ °C.

V ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 38

Овај правилник ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном листу СФРЈ“.

Бр 0303 1976/1
20 октобра 1991 године
Београд

Директор
Савезног завода за мере и
драгоцене метале,
Михаил Ежов, с р

79

На основу члана 2 Закона о посебним дажбинама при увозу пољопривредних и прехранбених производа (Службени лист СФРЈ, бр 70/89) у споразуму са савезним секретаром за пољопривреду, савезни секретар за трговину издаје

НАРЕДБУ

О ВИСИНИ ПОСЕБНЕ ДАЖБИНЕ ПРИ УВОЗУ ПОЉОПРИВРЕДНИХ И ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

1. Посебна дажбина представља разлику између увозне цене увећане за износ царине и других увозних дажбина и просечне цене на домаћем тржишту.

2. Просечне цене на домаћем тржишту, у смислу тачке 1 ове наредбе, јесу